

På tur i fjällen, Alperna, Oman, Iran, Anderna, Japan och Israel - en bilderbok

av Bertil Persson

Omslagsbilder, ovan från vänster:

Kebnekaises topp, La Plagne, Frankrike, Huaraz, Peru, Persepolis, Iran, Nizwa fort, Oman

Rapport 2015:207, 2016-03-10 (400 sid.) ISBN 978-91-88205-07-0

Bertil Persson
Daggpilsgr 23
233 63 Bara

Tel: 040 44 65 30
Mobil: 0739 33 51 11
info@bertil-persson.se

Förord

Denna bok innehåller bilder från resmål under mina anställningar vid Skanska och LTH. Även privata turer, föreningsevenemang, etc., ingår. Merparten av bilderna är utvalda från total drygt 5 000 tillgängliga diabilder. I början av varje resa finns ett sammandrag av resans upphov och under varje bild kommentar om bilden. Allra först görs en Resumé.

Innehåll

	Sid.
Resumé	5
1. Fjällen	9
1.1 Särna och Städjan, 1963	9
1.2 Hemavan, 1974	13
1.3 Blåhammaren, 1970, 1974, 2008 (Sylarna, Helags och Gåsen)	16
1.4 Kungsleden, 1980	35
1.5 Sarek, 1983	58
1.6 Rabots glaciär, 1984	71
2. Alperna	88
2.1 Fem-dagars orientering, Schweiz, 1971	88
2.2 Kaprun (Kitzsteinhorn), Österrike, 1975	90
2.3 La Plagne, Frankrike, 1977	91
2.4 Tignes, Frankrike, 1979	94
2.5 Val Gardena, Italien, 1979	99
2.6 Courchevel, Frankrike, 1979	106
2.7 Schnalstal, 1984	113
2.8 Genève, Lausanne, Montreux, Cessy och Yvoire, 2013	119
3. Oman, 1974-1976	129
3.1 Muscat	130
3.2 Nizwa	140
4. Iran, 1974	147
4.1 Teheran	147
4.2 Persepolis (521 f.Kr.-331 f.Kr.)	150
5. Anderna och Klippiga bergen	155
5.1 Barbados	155
5.2 Caja Marca, 1981	165
5.3 Cana Brava, 1981-1983	170
5.4 Carhuaquero, 1981-1983	181
5.5 Huaraz, 1982	197
5.6 Chavin, Chimu, Trujillo, 1982	215
5.7 Inti Raymi, Cusco, 1982	221
5.8 Inkaleden, 1982	230
5.9 Machu Picchu, 1982	256
5.10 Rio de Janeiro, 1982	273
5.11 Grand Canyon, 1991	278
5.12 Grand Canyon, 2002	297
5.13 Niagarafallet, 1991	310
5.14 Ukiah, 1991	314
6. Japan, 1998	319
6.1 Arbetsplatsbesök	319
6.2 Värdar i Japan	331
6.3 Nikko tempel	335
6.4 Tokyo	344
6.5 Osaka	356
6.6 Uji tempel, Kyoto	359
6.7 Okayama	368
6.8 Hiroshima	373
7. Israel, 2001	377
7.1 Nasaret	378
7.2 Gennesarets sjö och Jordanfloden	382
7.3 Jerusalem	386

Till Eva samt Ulrika och Madeleine

Resumé

Redan på 1960-talet blev jag biten av fjällturer, då en premieresa till länsbäste 4H:are gick just till mig. För mig var naturen imponerande redan i norra Dalarna. Förutsättningen för fjällintresset var säkert de snörika vintrarna på 1950-talet, även i Skåne, då alla kunde åka skidor – och jag bäst ett år, som skånsk mästare, yngre junior, YJ, vid tävlingarna i Frostavallen, Höör. Utan skidor hade dalaturen, vintertid, varit av föga värde.

FBU-kurser i Ånn och Hemavan gav mig på slutet av 1960-talet, efter ordinarie militärtjänstens slut, åter möjlighet till fjällturer. Jag var då fänrik, efter kadettskolan 1967, och lyckades efter ett antal kurser bli löjtnant. Kurserna i Ånn och Hemavan, i huvudsak vintertid, var krävande med skidor, som ständigt fortskaffningsmedel. I Ånn bjöds Storlien och Åre som möjligheter till utförsåkning, helgen före, och/eller helgen efter den militära kursen. Det var också i Storlien som jag träffade Eva, som en följd av en FBU-kurs i Ånn.

Kommande militära kurser, bland andra militärhögskolans högre kurs 1998, med slutövning i Enköping, och reservmajor som grad, genomförde jag dock i Stockholmstrakten.

Länge hade jag imponerats av fjällvandring och speciellt hört talas om Kungsleden, men började vandra där först 1980, då tillsammans med Eva. Vi gav oss intet ont anande inpå den mest avancerade delen av Kungsleden, nämligen delen nära Kebnekaise, men trötthnade redan efter någon mil, och gjorde en avstickare till Vistasvagge, ett av de vackraste partierna i fjällvärlden, men också ett riktigt blåshål. Sedan fick jag för mig att vi, på 10-dagarsturens vilodag, skulle ta en tur upp till Unna Räitas, helt nära Kebnekaise, vilket inte var särskilt lyckat, dels på grund att en kilometerstor storstensöken, att hoppande ta sig fram över, dels på grund av den rådande täta dimman. För att finna vägen till Unna Räitasstugan fick jag använda kompass. När vi hade ätit och krupit till kojs i stugans två bäddar bultade det på dörren, och två gäster till dök upp. Det blev till att ligga skavfötters, men det gick inte att sova, då jag dumt nog hade eldat. Stugan hade väggar med säkert 20 cm isolering, så ett bastuliknande förhållande inträdde. Vid midnatt bultade det åter på dörren med två vilsegångna vandrare utanför dörren, men de fick ligga utomhus.

På grund av den rådande täta dimman vågade vi oss sedan inte direkt mot Kebnekaise utan fick, som tur nog var, bege oss tillbaka samma väg, över storstensöknen, Sälkastugan, och runt Kebnekaise söderut, där jag på kvällen fick för mig att ändå bestiga toppen, när vi ändå var så nära. Eva bodde över i tält nedanför intill Kebnekaise fjällstation medan jag gick upp till toppstugan via södra leden. Nästa morgon besteg jag toppen, vilket var nog så besvärligt, för jag hade inga stegjärn, utan fick förlita mig på naglarna.

Kebnekaisetoppen bestod på den tiden av en istetraeder, ca 100 m hög, nu avsmält till följd av klimatförändringen, men då hal som en gås. Möjlig plats för bestigning var bara kammen på istetraeder, men risken stor att kana ned på ena eller andra sidan. På södra sidan var nivåskillnaden bara ca 100 m, så denna sida hade varit att fördra, före nordöstra sidan med hundratals meter i fallhöjd. Flera har förolyckats efter fall på denna sida.

Det var för övrigt på en tredje tetraedersida, den västra, som Herkulesplanet störtade häromåret med eftersökning av rester av planet, som en omöjlighet. Efter att ha stannat på toppen med svartvit fotografering, då färgfilmerna hade tagit slut, fick jag ta mig ned baklänges igen på iskammen, för jag var ju beroende av naglarna, för att hålla mig fast.

Efter bestigningen av Kebnekaisetoppen var det bråttom, då jag skulle träffa Eva kl. 8 vid Kebnekaise fjällstation. Jag mer eller mindre sprang västra leden till mötesplatsen nära en älv intill Kebnekaise fjällstation. Buss och flyg hem till Skåne väntade nämligen inte.

Vid frukosten hade jag så bråttom att jag hällde kokande saftsoppa i utrymmet mellan benet och vandringskängan, i stället för i munnen, med brännskada ett par månader som följd.

Senare kom jag tillbaka till Kebnekaises nordsida via en lång vandring västerifrån från Ritsem, Singi- och Sälkastugorna till Tarfalastugan. Att gå på glaciär efter glaciär var nog farligare än man då kunde ha i åtanke, dels på grund av under snöytan osynliga glaciärsprickor, dels på grund av risken att förlora fotfästet på Storfalls- eller Tarfalaglaciäerna, och helt enkelt kana ned i kalla Tarfalasjön. Där hade man inte överlevt många minuter.

Övriga fjällvandringar har gått längre söderut på lågfjäll intill Sarek och i den berömda Triangeln, Blåhammaren-Sylarna-Helags, med Gåsenstugan som tillägg, vandringar som inte på något sätt kan mäta sig med de i Kebnekaisemassivet men ändock i vacker natur.

Allra första Alpturen kom i samband med en femdagarsorientering i Schweiz. Jag hade då blivit biten av orientering, under militärtjänsten, där jag vann alla tävlingar som stod att vinna, samt sedan, efter deltagande i ca 250 nationella tävlingar varav ett år i Skåne elit, kommit till Schweiz. År 1965 blev jag Skaraborgsmästare i samband med militärtjänsten på Karlsborgs fästning. I Schweiz gick orienteringstävlingarna i helt annan terräng, nämligen föralpin, där inga inläsningspunkter fanns att finna som vägar, hus eller andra fasta punkter. Jag sprang bort mig rejält redan först dagen. Eftersom det var de sammanlagda resultaten vid fem (5) dagars tävlingar som gällde, så var jag ur leken från första dagen.

Vid mitt arbete som byggnadskonstruktör vid Skanska, Malmö, blev jag bekant skidåkare där, med nya turer till Alperna, som följd. Till att börja med åkte vi med Spies resor på så kallade restplatser strax efter nyåret. Arbetet som konstruktör innebar att beräkningar gjordes för hand i ett dokument, som sedan lämnades till en grupp av ritare. Ritningarna gjordes också för hand på den tiden, varför det fanns möjlighet att göra beräkningarna i förväg med en buffert för skidresan som följd. Alla beräkningar och ritningar granskades och godkändes för övrigt sedan av Byggnadsnämnden, varför det även i detta skede fanns en tidsbuffert från den tid, då det teoretiska arbetet utfördes, fram till byggnation.

Första skidresan bar iväg till Saalbach i Österrike 1974 och hotell Saalbach Hof, för 195 kr inkl. flyg tur och retur Köpenhamn – Salzburg, frukostbuffé, trerätters lunch, trerätters middag, och logi. Problemet för mig i Saalbach var att jag bara hade provat på att åka skidor i Åre i ett par urgamla läderpjäxor och medhavda skidor med kabelbindning. I Saalbach hyrde jag i vart fall skidor, men behöll läderpjäxorna, vilka var plågsamma. Som tur var gick mina turkamrater från Skanska i skidskola varje gång de for till Alperna, även om de var goda slalomåkare. Vid uppåkningen och uttagningen i fem olika grupper i skidskolan hamnade jag i den sämsta gruppen V, medan mina kompisar kom i grupp III.

Kompisarna lockade dock över mig i grupp III med påföljd att jag efter första liften upp på berget stod och höll mig i lifthuset för jag visste ju inte hur jag skulle kunna ta mig nedför backen med livet i behöll. Jag bytte sen ned mig till grupp V med avancemang till grupp IV under veckans gång. Kommande år for jag i olika grupper från Skanska på ca 20 skidturer till Alperna och hamnade till sist i grupp Ia i St Anton, där djupsnöåkning var dominerande. I St Anton åkte vi under skidlärarens ledning till och med över lavinsprickor, men det stoppades nästa dag då två svenskar hade dragits med i en lavin och kvävts.

Resorna till Österrike hade fördelen av utmärkta skidskolor, medan Frankrike hade bättre skidterräng med enorma pister. Italien hade lägre priser, och där skaffade jag 1979 en lägenhet i Schnalstal, där Eva och jag, på glaciären ovanför byn, förlovade oss 1980.

Glaciärskidåkning är dock rätt trist eftersom lutningen är lika med den flytande isens dvs. rätt flack. Den enda givande skidåkningen i Schnalstal var egentligen den branta nedfärden till byn med nivåskillnaden 1 200 m under en brant åktur om 1 mil. Jag åkte ner 10 gånger under en dag, och vann utmärkelsen glaciärloppa med medalj och ära som följd.

På Schnalstalglaciären tränade f.ö. Ingemar Stenmark sommartid följt av stor framgång.

Efter 30 år kom jag sedan tillbaka till Alperna i ett helt annat sammanhang, sommartid, som korist under Mixtus Cantus jubileumsresa. Koncerterna genomfördes i Frankrike och Schweiz. Friheten till avstickare gavs då vi åkte runt i bil i vacker natur runt Genèvesjön.

Efter miljonprogrammet för att bygga en miljon bostäder med statlig ekonomisk garanti, åren 1965-1974, vek byggmarknaden drastiskt på konstruktionssidan, redan år 1973, med påföljd att jag fick börja odla min andra ådra, vid sidan av betyget 7 i byggnadsmaterial (på en femgradig skala), nämligen limnologi, även betyget 7 i detta ämne, efter ett andra examensarbete i dito. Skanska bedrev då sjörestaureringar, bland andra av sjön Trummen, Växjö, men först måste en ordentlig limnologisk undersökning göras. Vi anlitade examensarbetare från LTH som gärna åkte ut i naturen ett par veckor för fältmätningar. Ekonomiskt gav dock sjörestaureringarna för lite vinst för Skanska, varför verksamheten lades ned 1974. Efter oljekrisen 1973 hade då en helt ny marknad öppnat sig.

Strax före oljekrisen övertog sultan Qaboos 1970 makten i Oman genom en palatskupp mot sin åldrige far, och med ett Klondyke för byggare som följd. Oman hade fram till dess varit ett medeltida rike med försummad infrastruktur, skolor och sjukhus, osv. Sultan Qaboos påbörjade byggande av ett paket bestående av skola, sjukhus och polisstationer vid landets oaser, vilket gav rätt få ritningar, men mycket pengar åt Skanska.

Mest spektakulärt var Omans TV-hus, som skulle stå klart till sultanens 35 årsdag den 18 november 1975. Från början fanns 10 anbudsgivare, vilka hoppade av, efterhand som den 18 november närmade sig. Den 18 mars fanns bara Skanska kvar, som då höjde priset med 1 miljon dollar, men ändock erhöll uppdraget. Jag var den ende snabbt gripbara konstruktör, som fanns på Skanska vid tillfället och fick åka från en pågående kurs i Ånn till arkitekten i München med en hektisk period som följd. Arkitektritningarna gjordes i München och konstruktionsritningarna i Malmö, varför veckopendling blev nödvändig för mig. Jag skrev även mötesprotokoll på engelska och skötte samordningen med arbetsplatsen. Arkitekten köpte den största tänkbara Mercedes, då han erhöll förskottet på arvodet från Siemens, som levererade teknisk utrustning, och bekostade arkitekten. När arkitektchefen någon gång dök upp på kontoret kunde jag endera avfärda hans ändringsförslag med att: ”es steht in Protokoll”, för han förstod inte engelska, eller med, ”schon betoniert” dvs. redan gjutit, som var det mest grundmurade argumentet mot ändringar.

Arkitektarbetet sköttes av en kvinnlig kroatisk arkitekt, som under sommaren 1975 besökte Skanska i Malmö, och även ville se hur jag bodde, men det gick ju inte för sig, för jag hade kvar mitt gamla studentrum, ingrott sedan 1966. När Skanska blev varse detta fick jag erbjudande om hus i parti och minut. Omanprojektet gav möjlighet till varierande turer på vägen hem till Sverige. Utresan skedde jämt mer eller mindre akut, för den grundade sig på ett behov på platsen t.ex. vid rivning av formen inuti den 25x25 m stora studion. De dubbla väggarna i studion stod på fjädrar med hänsyn till oljud från flygtrafik i närheten. Studion stod klar i tid men Siemens hade inte fått in all teknik så de flög i stället, som support, ned två TV-bussar med amerikanska Galaxyplan, även om sultanen satt i studion. Under invigningen av TV-huset den 18 november fanns jag också på plats.

Efter ett par år vek marknaden i Oman varefter jag var teknisk samordnare för betongfabriker, som Skanska licensierade till Finland, Norge, Danmark, Nederländerna, Tyskland, Belgien, Frankrike och Italien. I själva verket var jag min uppgift detektivens, för jag skulle till Skanska återföra variationer i tillverkningen vid utlandsfabrikerna till huvudkontoret i Malmö, så att Skanska i sin tur kunde använda uppfinningarna för andra länder, t.ex. Iran och Kina. Under tiden som samordnare i Nederländerna, Belgien och Frankrike blev det nödvändigt för mig att odla kunskaper i franska, som mötesdeltagarna talade.

När sedan även denna marknad vek sig, på grund av att licenserna gick ut, blev jag attraktiv för Skanskas kraftverksavdelning, såväl för teknikens, som för språkets, skull. När jag i stort sett skulle skriva under kontraktet på ett år som konstruktör på Madagaskar, dök dock ett kontrakt som konstruktör i Peru, på ett år, upp, som jag skrev under. Språ-

ket fick ordnas med en intensivkurs i spanska under två veckor, med inte mindre än tre lärare från universitet. På projektet var vi tre, som efter intensivkurs, kunde spanska och leda peruanerna, jag, som konstruktionschef, ekonomichefen och produktionschefen. Efteråt var jag glad att det inte blev lilla ön Madagaskar utan Peru med dess alla resmål. Då det fanns tid över, trots sexdagarsvecka med tiotimmarsdag, åkte Eva och jag på tur.

Efter Perutiden blev jag handläggande konstruktör för forskarbyn Ideon, Lund under några år. Byn växte successivt från LTH upp mot vattentornet. Stora delar av Ideonbygget bestod av förtillverkade byggnader i betong, även om stora stål- och limträkonstruktioner förekom. Alla typer av konstruktioner låg därför på mitt bord, men efter Ideontiden, ca 4 år, blev det alltmer elementkonstruktion, vilken innebar trist upprepning. När jag till sist, under Skanskatiden, blev placerad som konstruktionschef för betongelement vid fabriken i Uppåkra, i ett i och för sig stort ritkontor, intill fabriken, sökte jag alternativt arbete.

Sedan 1972 hade jag passivt varit inskriven som doktorand vid avdelning byggnadsmaterial, LTH, med någon kurs per år för att försöka nå kravet för teknisk doktor om 240 poäng (1 poäng ≈ 1 veckas akademiska studier). Från tid under 1970-talet som teknisk samordnare för Skanskas fabriker hade jag då fått kontakt med senaste nytt nämligen höghållfast betong, varför en ansökan passade som hand i handske för ett svenskt projekt om 50 miljoner kr inom området. När LTH anställde mig bad Skanska mig att stanna kvar. Jag var dock obeveklig, men fick trots allt stanna kvar uppsägningstiden ut, ½ år.

På LTH kom vi 1990 direkt på att höghållfast betong torkar under vatten, vilken upptäckt innebar att byggbranschens mångåriga fuktproblem med golvkonstruktioner löstes över en natt. Även ”sjuka-hus-syndromet” försvann över en natt då metoden fick ett oerhört snabbt nationellt och internationellt genomslag. Allra första tillämpningen, för att vinna tid, blev dock vårt eget hus i Bara, där plattan på mark, under tillbyggnaden, består av höghållfast betong, med en hållfasthet nära den som stål har. Betongen är så tät att den torkade även i regn – och även långt under havsytan. Norska oljeplattformar visade sig ity vara torr inuti – även 20 m under havsytan, efter utborrning av betongcylindrar, där.

År 2002 fick jag en vetenskaplig artikel godkänd i Material and Structures om emissioner av luftbundna organiska föreningar från fuktiga betonggolv, samt lösningen, höghållfast betong [1]. Jag har nu 50 ”review”ade artiklar. Parallellt hade japanerna studerat fenomenet självkrympning under vatten hos höghållfast betong, varför samarbete med dem gav förklaringen nämligen att höghållfast betong får så starka inre dragkraften att ytan blir tät – även mot vatten. År 1998 fick jag ett stipendium av JSPS (Japan Society for Promotion of Science) som innebar föreläsningar vid sju (7) universitet i Japan under en månads tid. Jag tillhör nu den eminenta JSPS-klubben med två (2) svenska pristagare per år, vanligtvis medicinare eller fysiker, med prissumman 1 miljon, yen, inte dollar, så det inget Nobelpris, precis. Den japanska summa var tänkt som fickpengar där då de stod för mat/logi. Eftersom jag kunde föredraget mer eller mindre utantill passade jag på att lära mig allt om självnivellerande betong, när jag ändå var i Japan, med tillämpning i Malmö.

Lindeborgshuset blev Sveriges billigaste eftersom betongen gick snabbt att gjuta och torkade snabbt – även på vintern. Tiden mellan betonggolvet på en våning till nästa våning halverades från normalt två (2) veckor till en (1) vecka. Första golvet göts i början av januari 1999; takbjälklaget sex (6) våningar upp i mitten av februari vilket var rekord. Bostadsrättsinnehavarna flyttade in till midsommar som en följd av en snabb process. Flera internationella projekt startades om höghållfast betong bland andra ett lett från universitet Technion, Haifa, där en konferens gav mig tillfälle till två rundturer i Israel. LTH höll för övrigt fyra (4) internationella seminarier om självuttorkning hos höghållfast betong, det sista i Washington 2006. Deltagare skrev var sin artikel i en bok från vartdera mötet med mig som ”Editor”. Numera täcker höghållfast betong halva marknaden.

[1] Bertil Persson. Compatibility between Flooring Materials and Concrete. Materials and Structures, Vol. 35, No. 3, 2002, 170-182. http://link.springer.com/article/10.1007%2FBF02533586#page-1

1. Fjällen

1.1 Särna och Städjan, 1963

Som länsbäste 4H:are (Huvud-Hjärta-Hand-Hälsa) erhölls fri resa och logi med en veckas utbildning på Knappgården i Särna i nordvästra Dalarna. Resan gav intresse för fjällen.

Bild 1.1.1 – Knappgården, Särna, med mina rejäla skidor med kabelbindningar.

Bild 1.1.2 – På skidtur i fjällen intill Städjan tillsammans med deltagare i 4H-kursen.

Bild 1.1.3 – Sydligaste svenska fjällen vid Städjan, nära Idre och Älvdalen i Dalarna.

Bild 1.1.4 – Mot Städjans steniga topp var det ont om snö för skidorna. Givetvis var det en befängd idé att försöka betiga Städjan, vintertid, med skidor. I vart fall fick jag då klart för mig hur oändligt stora fjällvärldens höjder är jämfört med Göingebackarna.

Bild 1.1.5 – Städjans branta topp.

Bild 1.1.6 – Mot Städjans branta topp.

Bild 1.1.7 – Lön för mödan: bedårande utsikt från Städjan, 1191 m.ö.h.

Bild 1.1.8 – Lön för mödan II: bedårande utsikt no II från Städjan, 1191 m.ö.h.

1.2 Hemavan, 1974

Under FBU (Frivillig-BefälsUtbildning) i Fria kriget ingick en lång tur i Syterfjällen.

Bild 1.2.1 - Rekognosering av Syterfjällen via flygplan.

Bild 1.2.2 – Spritkök för matkok och öppen eld för klädtork, även i hällregn.

Bild 1.2.3 – Fria kriget utövades på sommarsnö i Sytertoppens närhet .

Bild 1.2.4 – Fria kriget - 30 kg i ryggsäcken samt automatkarbin, 4 kg, som extra tyngd. Det fanns ingen bekväm plats att bära vapnet på utan detta vägde så småningom mer än allt annat men i det militära gäller jämt en princip nämligen att man skall kunna försvara sig – även på fjällkurs, så då var vapen oundvikligt.

Bild 1.2.5 – Fria kriget – sten på sten, ovanför trädgränsen.

Bild 1.2.5 – En utpumpad löjtnant Bertil Persson pustar ut i en stenskreva. Vid vila är det bäst att behålla packningen på, med stöd under denna, eftersom lyftning och vridning av kroppen under avtagning och påtagning av ryggsäcken tar mer kraft än att låta den vara.

1.3 Blåhammaren, 1970, 1975, 2008 (+Sylarna, Helags och Gåsen)

Vid FBU-kurs i Ånn gicks Blåhammarturer. År 2008 gick författaren med dotter Madeleine Triangelturen: Storulvån, Blåhammaren, Sylarna, Helags och Gåsen, 10 mil, Bild 1.3.0.

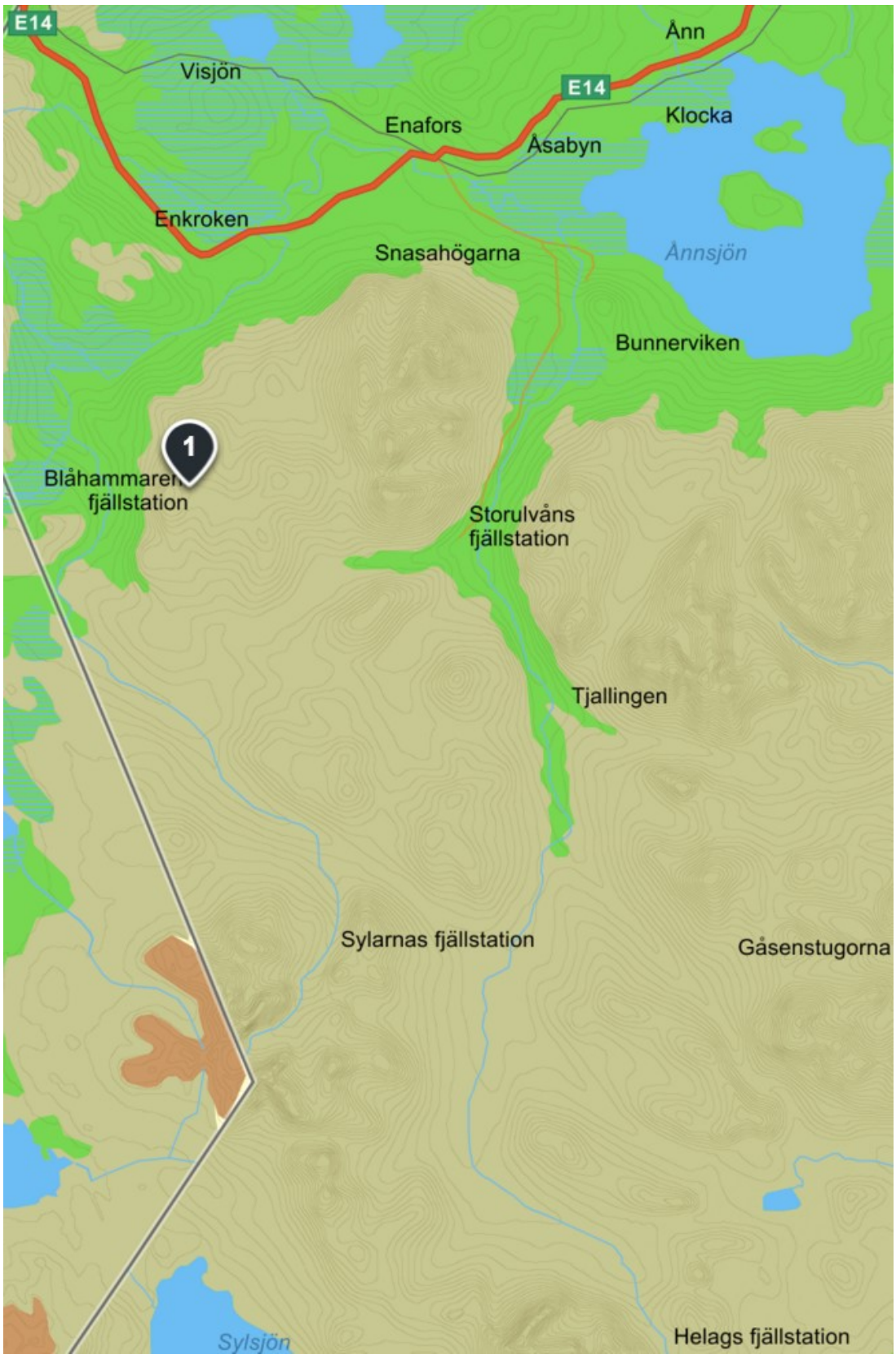

Bild 1.3.0 – Triangeln: Storulvån, Blåhammaren, Sylarna, Helags och Gåsen, Jämtland.

Bild 1.3.1 – Gnistrande snö på Blåhammarleden, 1970.

Bild 1.3.2 – Blåhammarstugorna skymtar ovanför backen på fjällturen, 1970.

Bild 1.3.3 – Halvmilitär samling vid Blåhammarstugan, 1970.

Bild 1.3.4 – Vindpackad snö vid Blåhammarstugan, 1970.

Bild 1.3.5 – Snasahögarna på Blåhammartur, 1975.

Bild 1.3.6 – Silverfallet vid Snasahögarnas norra sluttning, 1975, ökänt för laviner.

Bild 1.3.7 – Yngsta dottern Madeleine och Skilla, med Blåhammaren i moln, 2008.

Bild 1.3.8 – Madeleine och Skilla vid Storulvån på väg mot Blåhammaren, 2008.

Bild 1.3.11 – Stenhårt tält vid Blåhammaren - föga inbjudande för övernattning.

Bild 1.3.9 – Tungt för en senior med 20 kg på ryggen. Skilla söker mat i varje vrå för en labrador är ständigt hungrig. Hon bar sin egen mat under hela turen men var ändå pådrivande jämfört oss tvåbenta. Hon gick efter Madeleine, som höll täten, i mitt koppel, hela tiden på hälarna på Madeleines stövlar. Tidvis gav hon mig draghjälp vilket kunde behövas för att inte bli frånsprungen av en tidigare Heleneholmare i friidrott, Madeleine.

Bild 1.3.10 – Blåhammarstugor hägrar ovanför sista backen. Skillas är packning så tung.

Bild 1.3.12 – Sylarna nästa på väl förberedd tur med myr markskyddad av plankor.

Bild 1.3.13 – Sveriges sydligaste högfjäll finns vid Sylarna.

Bild 1.3.14 – Gåvänlig terräng frånsett storsten högst upp ovan trädgränsen.

Bild 1.3.15 – Augustisolen värmer gott under en obligatorisk kaffepaus.

Bild 1.3.16 – Inga sura miner här inte utan bägge fjällturisterna är på bettet.

Bild 1.3.17 – Mot Helagsstugorna i en storslagen, oändligt fjällvärld.

Bild 1.3.18 – Vidunderligt vacker fjällnatur inom Triangeln.

Bild 1.3.18 – Helagsstugan med en ständigt avsmältande glaciär i bakgrunden.

Bild 1.3.19 – Miniglaciär intill Helagsstugan. Helags hade under många år imponerat på mig, långt ifrån vägar eftersom platsen ligger med Ljungdalen 2 mil bort i sydost. Från Blåhammaren krävs dock övernattning vid Sylarna för att nå stationen. På Helags fanns bastu, utomhusbad och restaurang. Övernattning skedde i fyrbäddsrum med påföljd att jag, för att inte väcka rumskompisarna fick valla Skilla utomhus från kl. 4.30, då hon, gläfsandes, ansåg att avfärd skulle ske. De hade dock hund hemma och var förstående.

Bild 1.3.20 – Kylning av stövlar i närmaste bäck.

Bild 1.3.21 – Blir det någon godisbit efter 8 gångmil, frågar Skilla, ständigt hungrig?

Bild 1.3.22 – Hundvattning behövde inte ske för Skilla fann drickbart vatten överallt. Överallt inom Triangeln, kunde vatten drickas överallt i bäckarna, även av oss vandrare.

Bild 1.3.23 – En godisbit nu då? Jag har ju gått 8 mil under tre (3) dagar, så det kan jag väl vara värd. Och dessutom släpat på all min mat i ryggväskor, säger Skilla stött! I sista stugan, Gåsen, fanns ingen el eller något vatten inomhus, utan det fick hämtas intill i en slang, där också tvättning kunde ske. Stugorna i Gåsen var stora logement men Madeleine och jag fick ett helt logement för oss själva eftersom det var lågsäsong. Stugvärden på Gåsen hade solceller så han kunde försörja sin dator med el i vart fall. Han hade varit på Gåsen sedan april, och hade nog drabbats av lappsjuka för han var mycket pratsugen.

Bild 1.3.24 – Utblick från Gåsenstugan ….

Bild 1.3.25 - …. mot Sylarna och en vidunderligt vacker fjällvärld.

Bild 1.3.26 – Nättäckning nära nu då? Kan jag inte få kontakt med Axel någon gång?

Bild 1.3.27 – Paus vid Handölan på väg från Gåsen till Storulvån.

1.4 Kungsleden, 1980

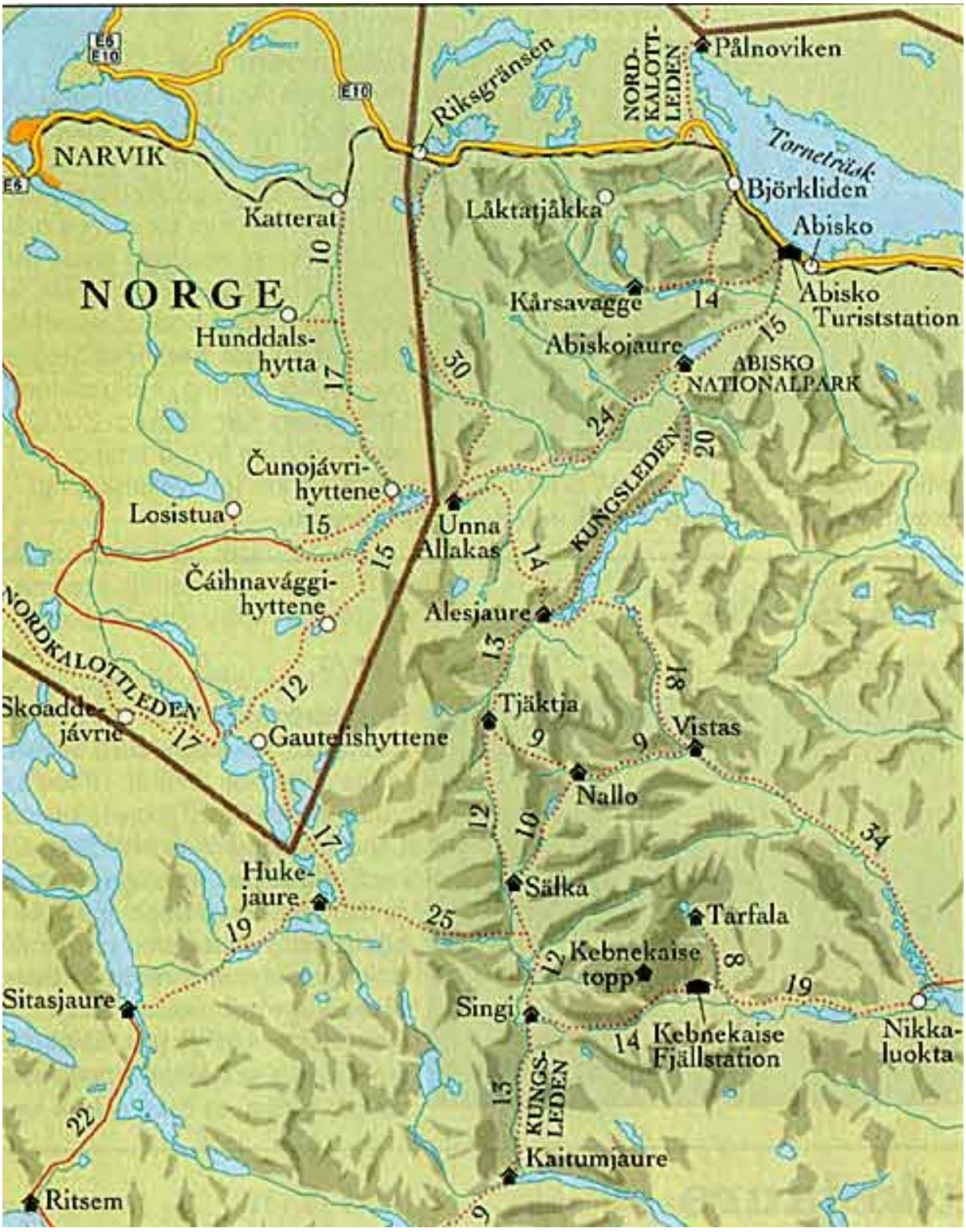

Bild 1.4.1 – Karta över vandringar 1980 och 1984. Vandringen 1980:

Abisko – Alesjaure – Vistas – Nallo – Sälka – Singi - Kebnekaise – Nikkaluokta.

Vandringen 1984:

Ritsem – Sitasjaure – Hukejaure- Singi – Sälka – Tarfala - Nikkaluokta.

Bild 1.4.2 – Eva i Abisko inför 10 dagar på Kungsleden i norra fjällen. Vi hade dagen före rest från Akalla, där Eva bodde, via Viby, Sollentuna, och Evas föräldrar, som bodde i villa där, till Kiruna för övernattning i ett hyrt rum. På morgonen tog vi tåg från Kiruna till Abisko, ca 1 timme.

Bild 1.4.3 – Kungsleden från flygplanet inför landningen i Kiruna och övernattning där.

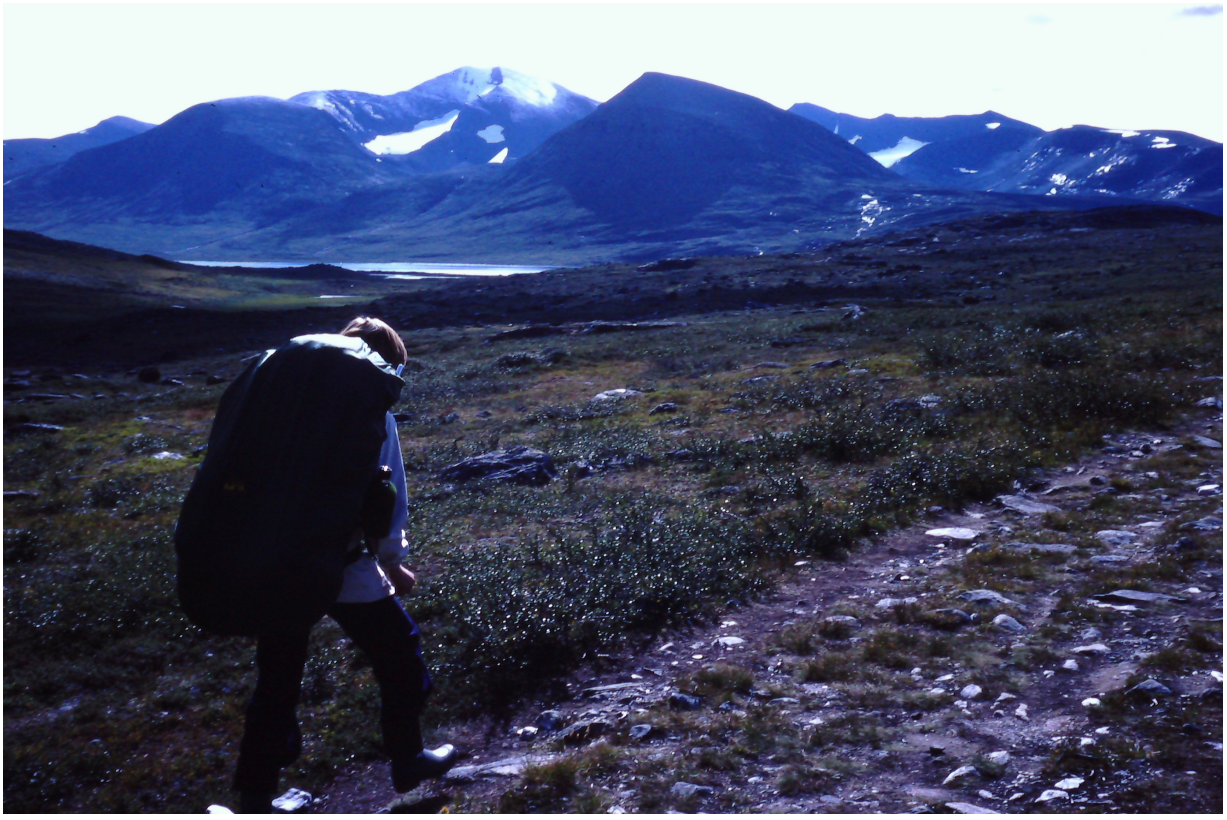

Bild 1.4.4 – Tjugo kilo packning på Evas rygg inför 10 dagars tur.

Bild 1.4.5 – Första stövelvadet.

Bild 1.4.6 – I Lapporten med 30 kg på ryggen inkl. kassler och öl.

Bild 1.4.7 – Eva pustar ut efter 1:a backen. Med facit i hand vad givetvis första dagetappen rent för lång med sen taälslagning och middag som följd men vi hade i vart fall tur med vädret: klarblå himmel och hög, sval luft.

Bild 1.4.8 – Bäckpassage söder om Alesjaure krävde djupvadning med lina och gymnastikskor. Som tur var fick vi sällskap så vi herrar tog packningar medan damerna enbart vadade upp till mitten av låret ungefär. Vid vadning bärs stövlarna medan gymnastikskor används för att minska flytrisken. Under inga omständigheter få man falla för då dras men med i strömmen med riks för drunkning som följd.

Bild 1.4.9 – Tältplats med solnedgång i Alesjaure och nattfrost i början av augusti.

Bild 1.4.10 – Frisk men kylig morgonsol.

Bild 1.4.11 – Pass vid Unna Vistasavare på vår vanding mot Vistasvagge

Bild 1.4.12 – Dimman låg tät över passet vid Unna Vistasavare.

Bild 1.4.13 – Efter passet lättade dimman och sol från klarblå himmel inbjöd till fortsatt vandring i Vistasvagge, nedförbacke i Vistasvagge vilket kändes skönt motlut dagen före.

Bild 1.4.14 – Vistasvagge är en parallelled till Kungsledens norra del söder om Alesjaure. Om det fanns ytterst få vandrare på Kungsleden så fanns det ingen att se i Vistasvagge.

Bild 1.4.15 – Vilse ett tag i Vistasvagge. Buskar och slyn gjorde att Eva och jag kom från varandra ett tag i Vistasvagge. På grund av forsens höga brus gagnade rop föga.

Bild 1.4.16 – Bister kyla och blåst i Vistasvagge. Dalen sträckte sig norr - söder varför den kom tidigt i skugga. Eftersom dalen låg ovan trädgränsen fanns heller ingen lä att finna. Det gällde bara att bita ihop.

Bild 1.4.17 – Vilopaus i Vistasvagge på stenröse intill branta bergväggar runt dalen.

Bild 1.4.18 – Meanderformad Vistasvagge.

Bild 1.4.19 – Stup omger Vistasvagge.

Bild 1.4.20 – Skugga i Vistasvagge även på morgonen.

Bild 1.4.21 – Vistasvagge blåbärsrik.

Bild 1.4.22 – Blåbär goda - speciellt i fjällen

Bild 1.4.23 – Vistasvagge igen.

Bild 1.4.24 – Solen värmde gott.

Bild 1.4.25 – Vistasvagge vid Kebnekaise.

Bild 1.4.26 – Vattenfall vid Vistasvagge i riktning mot Nallo och Unna Räitas.

Bild 1.4.27 – Rödven i Vistasvagge.

Bild 1.4.28 – Mot Nallo, stugan Unna Räitas, Pyramiden och Kebnekaises sydtopp.

Bild 1.4.29 – Sten i Sälkasvagge.

Bild 1.4.30 – Gräshed i Singisvagge.

Bild 1.4.31 – Singisvagge och Eva.

Bild 1.4.32 – Kebnekaise sydtopp (numera avsmält).

Bild 1.4.33 – Utblick från Kebnekaises sydtopp mot Björlings glaciär.

Bild 1.4.34 - Utblick från Kebnekaises sydtopp mot Rabots glaciär.

Bild 1.4.35 – Kebnekaises storglaciär.

Bild 1.4.36 – Kebnekaises topp, då 2117 m.ö.h.

Bild 1.4.37 - Övernattning i toppstugan.

Bild 1.3.38 - Toppen av Kebnekaise är numera avsmält.

Bild 1.4.39 – Stegjärn saknades - fingrarna används i snökam mot Kebnekaises topp.

1.5 Sarek, 1983

Strax efter midsommar 1983 vandrade jag själv på Kungsleden mellan Kvikkjokk, Aktse och Saltoluokta vid Suorva, i utkanten av Sareks nationalpark. Vädret var uruselt med regn varje dag varav en dag så mycket regn att det var ogörligt att riva tältet ens varför jag stannade kvar med tältöppningen mot Aktse fjällstugor och sjön Laitaure vid nedre Rapaselet med ättestupan Skierfe i fonden, och lyssnade där hela dagen på helikoptrar som flög in och ut ur Sarek i en, som det senare skulle visa sig, räddningsaktion för en Sarekvandrare som hade spolats bort ett par km i samband med vad i en överfylld fjällbäck. Kamraten till den bortspolade mannen hade då sprungit ett par km till en räddningstelefon för att slå larm. Dagen efter skyfallet rodde jag över sjön Laitaure i en båt, som Turistföreningen ställer till förfogande, upp till Aktse-stugorna, där jag övernattade i tält strax under Skierfetoppen, ca 1 200 m.ö.h., med ett 700 m högt stup på sydsidan. Det var så mycket mygg att jag, trots tältduk och myggnät utanför stormköket, ändå fick mygg i nyponsoppan. Myggen gjorde vandringen otrivsam – det var egentligen endast ovanför trädgränsen, som de försvann, t.ex. på toppen av Skierfe, och längre bildtagning blev möjlig. Större delen av vandringen gick under trädgränsen. Från Skierfetoppen tog jag makalöst vackra bilder över Rapaselet.

Bild 1.5.0 – Karta över vandringen Kvikkjokk – Suorva.

Bild 1.5.1 – Bergtoppen Skierfe, 1179 m.ö.h., och Rapaselets utflöde i sjön Laitaure. Bergknallen Nammåsj, 823 m.ö.h., ligger ute i Rapaselet, 356 m under Skierfetoppen.

Bild 1.5.2 – Rapaselets meandersystem uppströms sjön Laitaure.

Bild 1.5.3 – Sareks bergtoppar Piellorieppe och Pårte.

Bild 1.5.4 – Rapaselet.

Bild 1.5.5 – Båt på sjön Laitaure.

Bild 1.5.6 – Bergknallen Nammåsj ligger helt otillgänglig mitt ute i Rapaselet, 356 m under fotografen på Skierfe. På sydsidan har Nammåsj samma ättestupa som Skierfe eftersom inlandsisen rörde sig norrifrån och därmed slipade av norra kanten av bergstoppar, mindre markant för Nammåsj då denna topp låg i ”lä” av Skierfe för isens påverkan.

Bild 1.5.7 - Rapaselet.

Bild 1.5.8 – Rapaselet.

Bild 1.5.9 – Ljusspel i sjön Laitaure.

Bild 1.5.10 – Skierfestupet.

Bild 1.5.11 – Ättestupan ett steg ut.

Bild 1.5.12 – Rapaselet.

Bild 1.5.13 – Rapaselets utlopp i Laitaure.

Bild 1.5.14 – Vinden höll myggen borta.

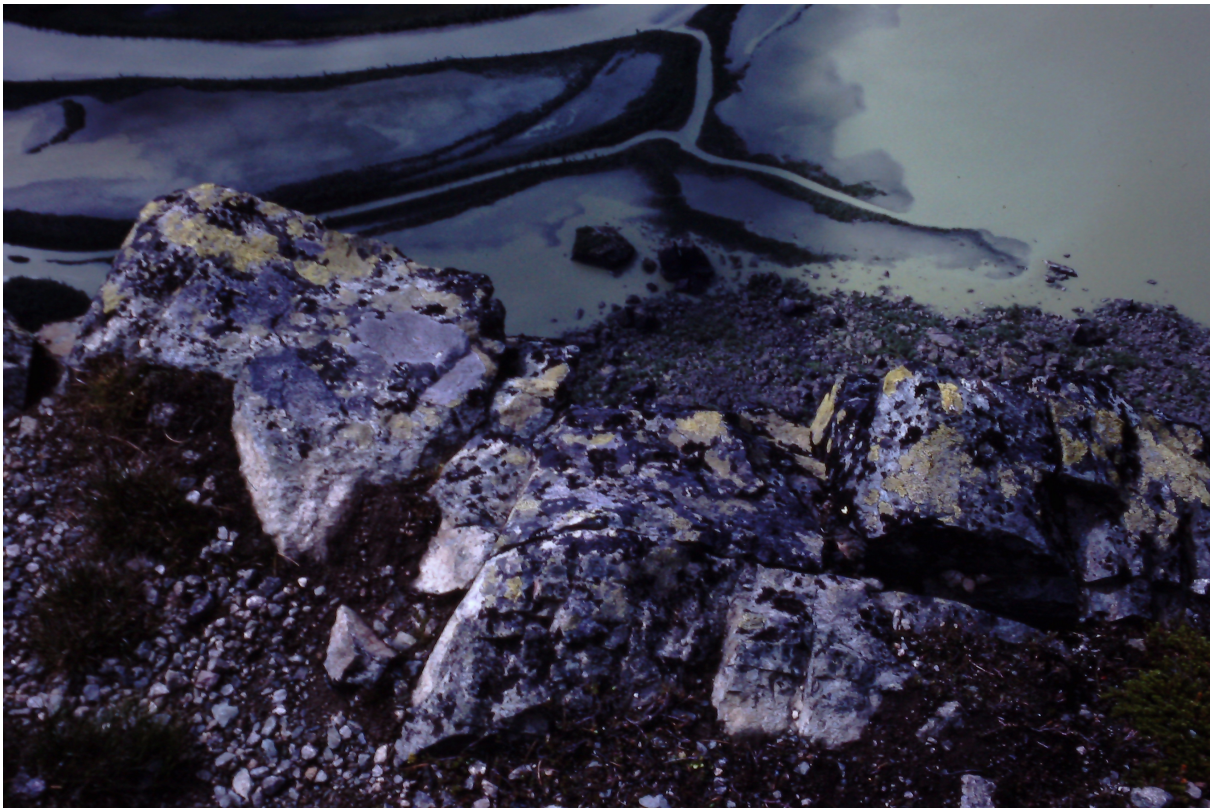

Bild 1.5.15 – Skierfestupet med Rapaselet 685 m under. Slam från Sareks glaciärer, ca 200 000 ton varje år, spolas ut i Laitaure, som p.s.s. förminskas med 5 m varje år.

Bild 1.5.16 – Skierfestupet i repris. Lerslam i vattnet gör att detta blir gråfärgat.

Bild 1.5.17 – Skymningen faller. I bakgrunden syns sjön Tjaktjajávrre, på samma nivå som Laitaure, bägge källsjöar i Lilla Luleälvens vattenområde. Lilla och Stora Luleälvarna förenas i Vuollerim som Luleälven, som efter att ha passerat Boden, mynnar i Luleå.

Bild 1.5.18 – Berget Sarektjåkka i Sarek i bakgrunden

Bild 1.5.19 – Rapaselet mörknar.

Bild 1.5.20 – Rapaselet snart i mörker.

Bild 1.5.21 – Berget Sarektjåkko tornar upp

Bild 1.5.22 – Sarektjåkko igen.

Bild 1.5.23 – Renar med Suorvadammen i fonden.

Bild 1.5.24 – Turens slutmål Saltoluokta och Suorvadammen nedanför.

1.6 Rabots glaciär, 1984

Tiomilavandring företogs från Ritsem i väster till Nikkaluokta i öster via Singi- och Sälkastugorna, Rabots glaciär, 4 km lång, Sveriges längsta, Isfallsglaciären, Tarfalaglaciären och Tarfalastugan, Bild 1.6.1. Jag var van vid området efter besök 1980 i Unna Räitas strax norr om den nu aktuella vandringsleden, samt på Kebnekaises sydtopp och toppstuga, 1980, strax söderut. Erfaren fjälledare på turen var Kjell Kero, make till min syster Maria Kero, Luleå. Hund medfördes och bar sin mat själv. Övernattning skedde i två (2) tält och matlagning skedde i det fria. Rikligt med vatten fanns. Stegjärn och lina krävdes. Terrängen är den mest alpina som man kan vandra i, i Sverige, och skiljer sig märkbart från lågfjället i och med att topparna här inte har slipats av inlandsisen som låg stilla här.

Bild 1.6.1 – Karta över Rabots glaciär, ca 4 km lång, Sveriges längsta, och Tarfala.

Bild 1.6.2 – Tunga packningar första dagen av 10.

Bild 1.6.3 – Även glaciärvatten.

Bild 1.6.4 – Underskön tältplats.

Bild 1.6.5 - Tältuppställning vid sjön.

Bild 1.6.6 – Min syster Maria med make Kjell Kero.

Bild 1.6.7 – Kebnekaise tornar upp i molnen.

Bild 1.6.8 – Imponerande högfjällsvärld.

Bild 1.6.9 – Foten av Rabots glaciär, ca 4 km lång totalt sett.

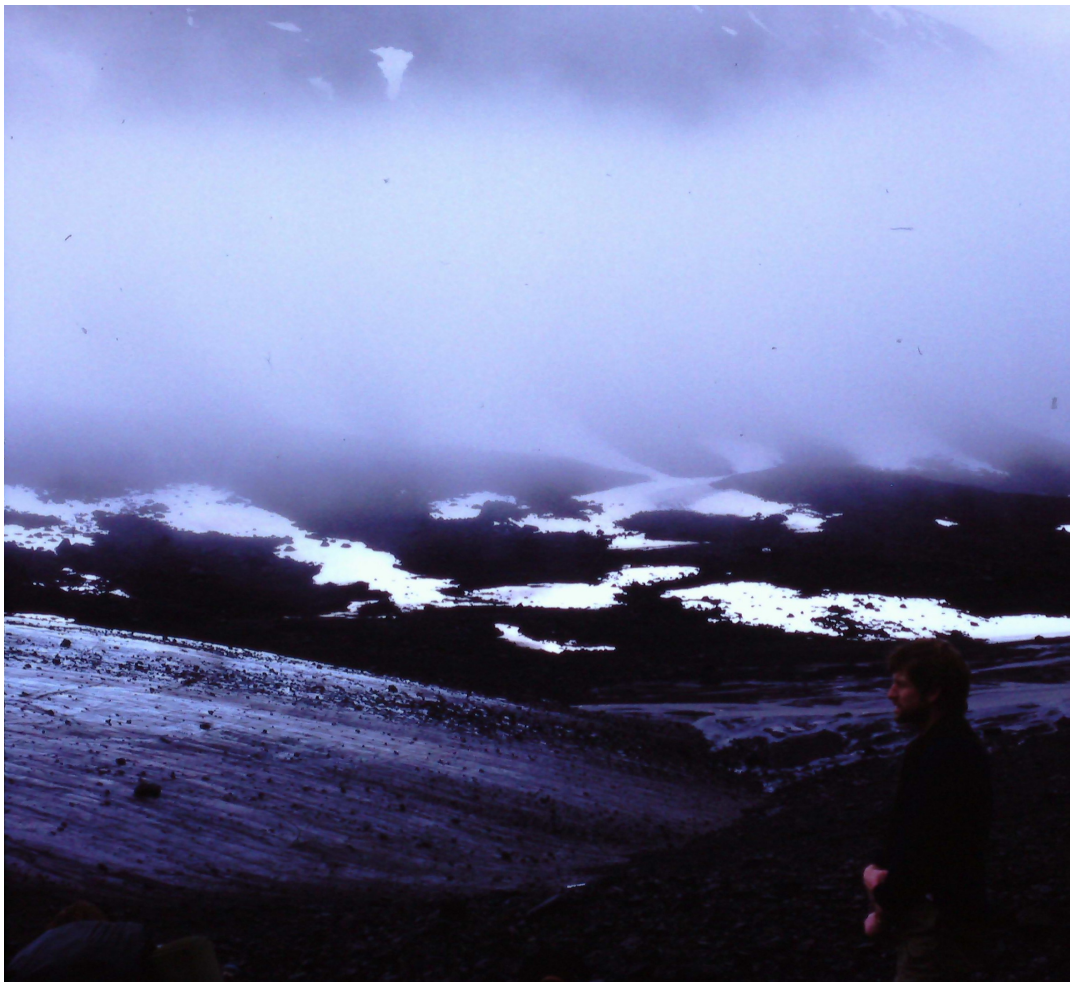

Bild 1.6.10 – Hal och blöt glaciäris.

Bild 1.6.11 – En glaciärbäck porlar fram.

Bild 1.6.12 – Glaciärsprickor undviks genom sök med yxskaft och stav.

Bild 1.6.13 – Kebnekaises norrsida.

Bild 1.6.14 – En glaciär är i ständig rörelse nedåt.

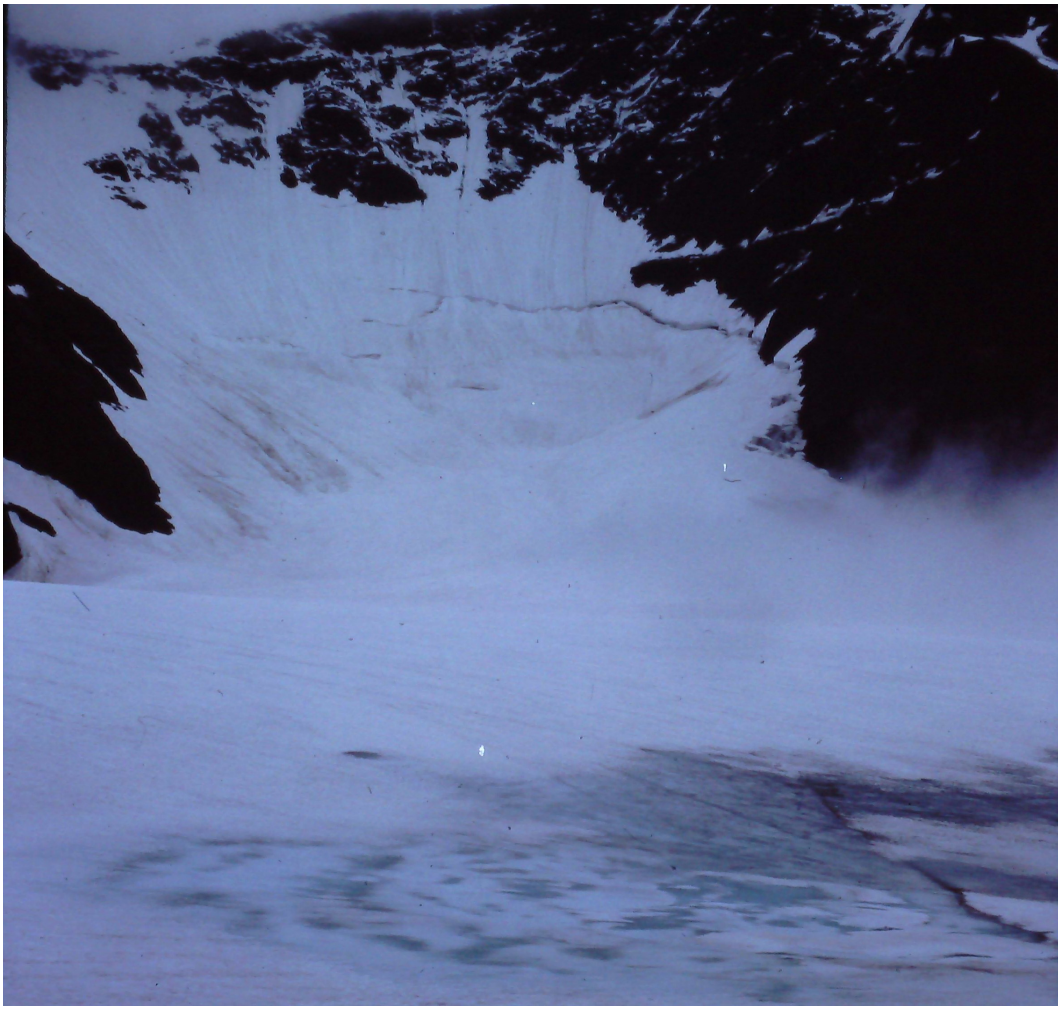

Bild 1.6.15 – Snön göder isen.

Bild 1.6.16 – Kebnekaise imponerar.

Bild 1.6.17 – Människa och hund i mäktig natur.

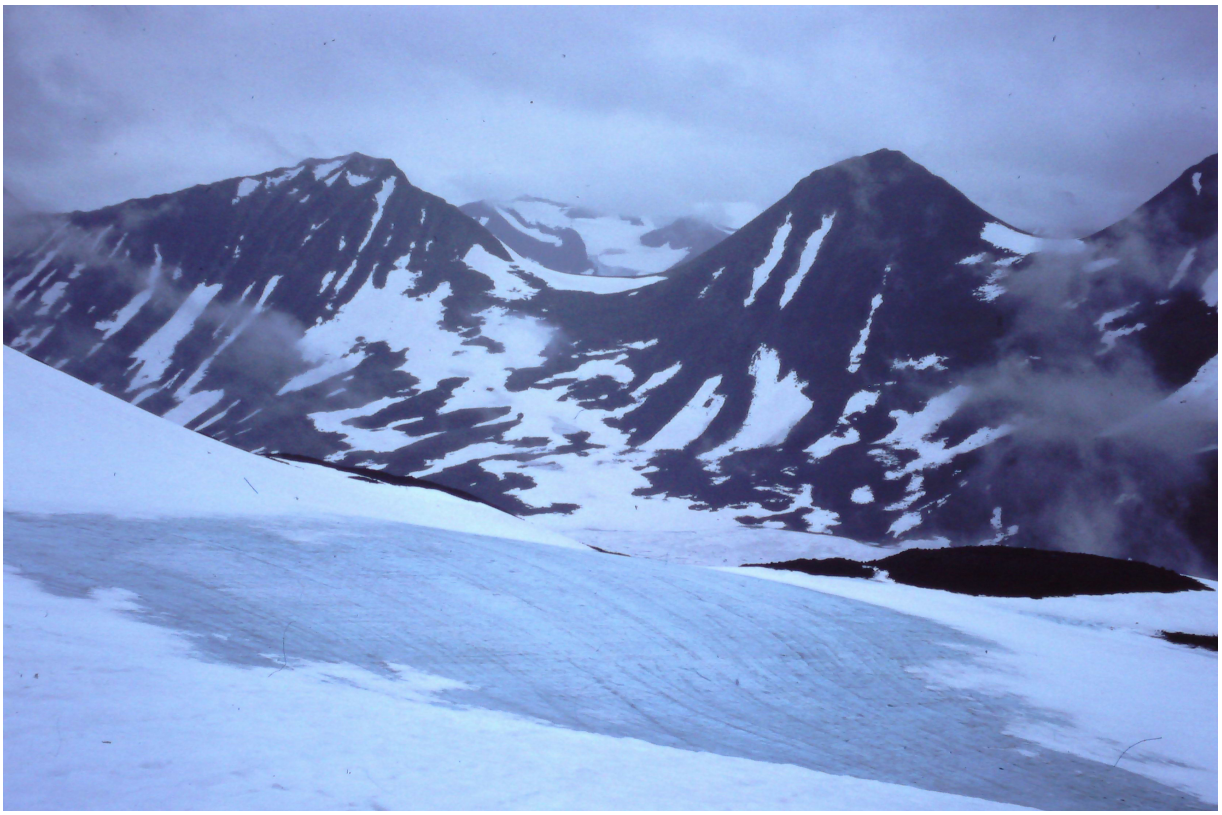

Bild 1.6.18 – Tarfala glaciäris tittar fram.

Bild 1.6.19 – Ovanför Tarfalaglaciären.

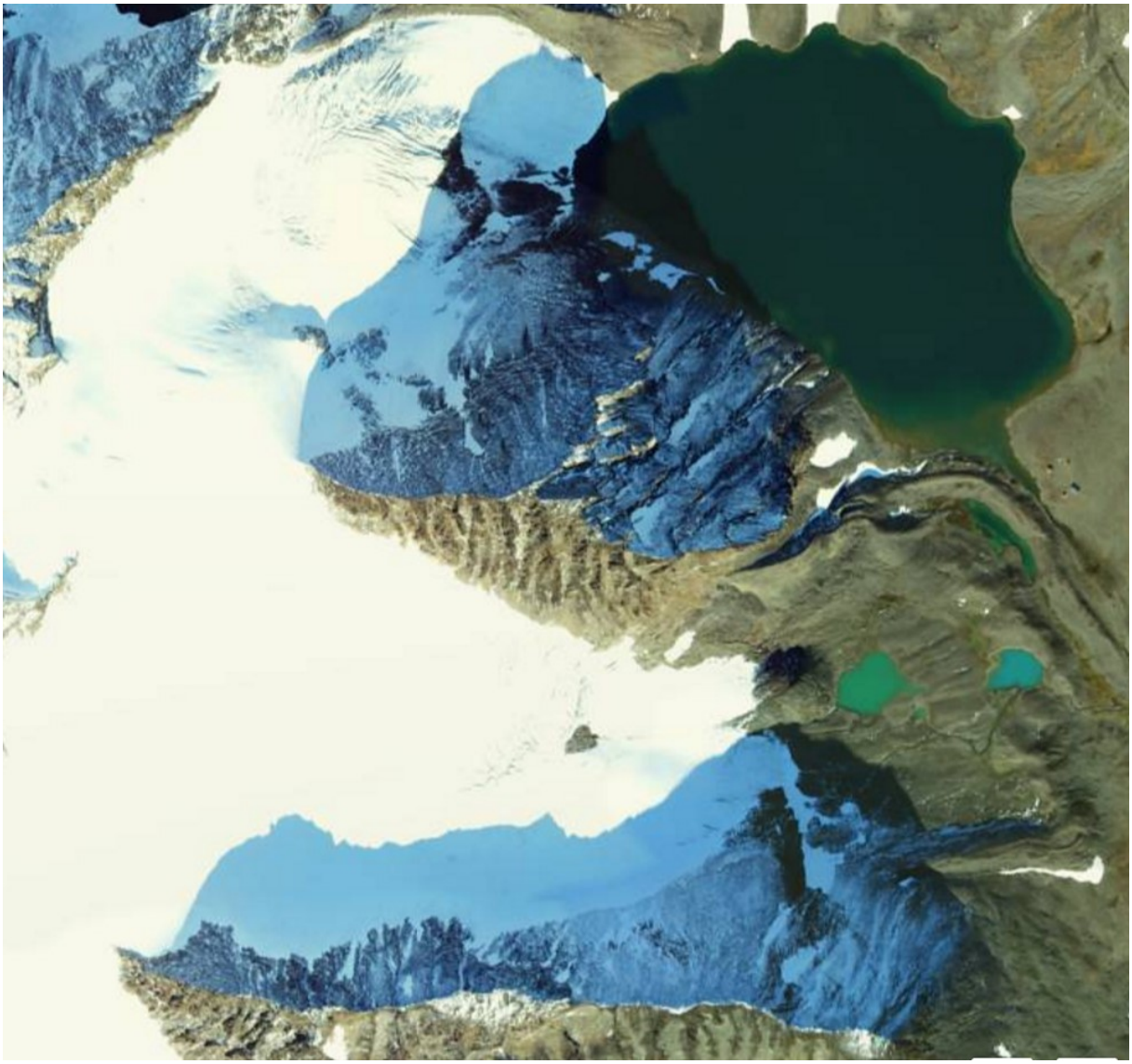

Bild 1.6.20 – Tarfalaglaciären (övre delen av bilden), Isfallsglaciären (nedre delen av bilden) - Tarfalasjön (med största bredd 1,25 km lång).

Bild 1.6.21 – Sökning efter sprickor i Tarfafalaglaciären.

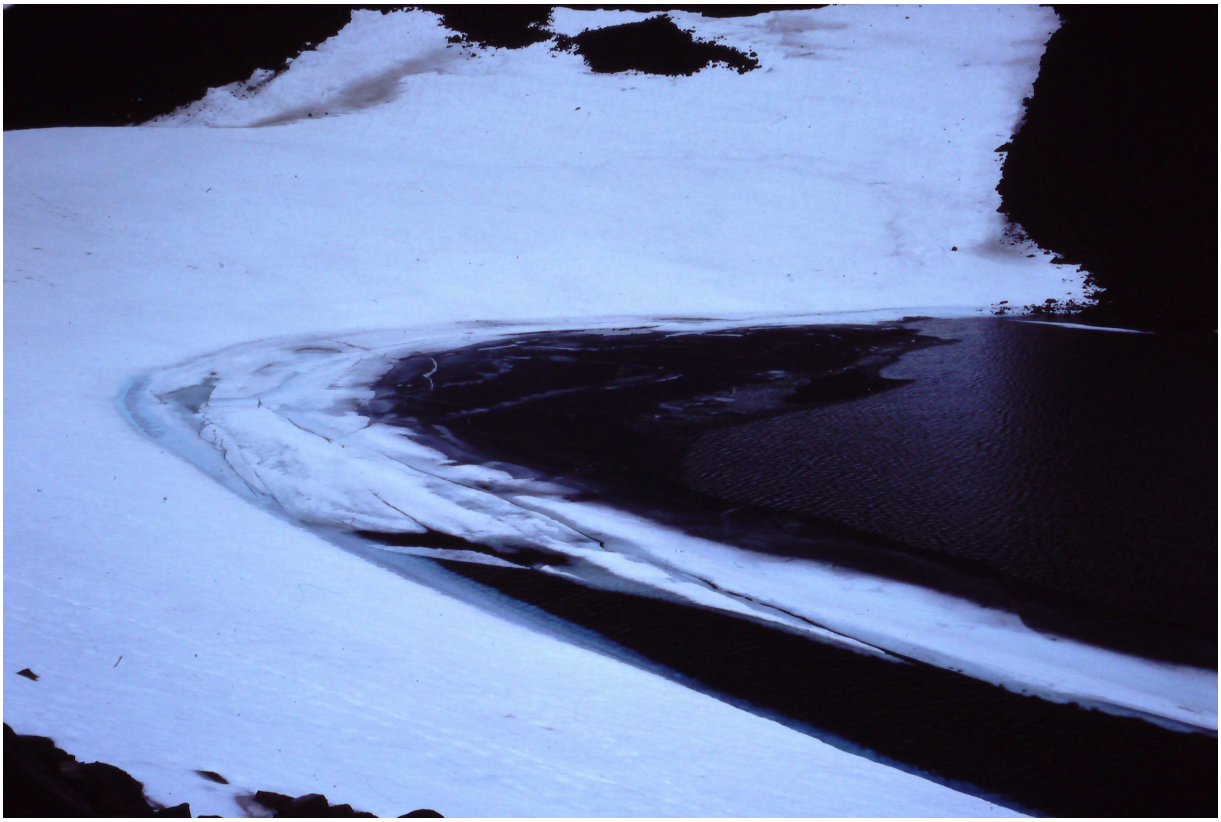

Bild 1.6.22 – Tarfalasjön och dess glaciär.

Bild 1.6.23 – Fast mark ovanför Tarfala.

Bild 1.6.24 – Isfallsglaciären trycker på.

Bild 1.6.25 – Farliga branter mot iskalla Tarfalasjön.

Bild 1.6.26 – Glaciärsprickor kan döljas av snön.

Bild 1.6.27 – Omöjlig, storsprickig vandringsterräng.

Bild 1.6.28 – Ett felsteg kan sluta i iskalla Tarfalasjön.

2. Alperna

2.1 Fem-dagars orientering, Schweiz, 1971

Efter titeln Skaraborgsmästare ÄJ i orientering 1965 i samband med militärtjänst i Karlsborg, deltagande i ca 250 nationella orienteringstävlingar, varav ett år i Skånes elitklass, samt ett antal Tiomilaorienteringar, ställdes kosan 1971 mot Fem(5)-dagars i Schweiz. Själv flög jag med studentflyg (Spies) från Köpenhamn till Zürich via Berlin, där planet (DC 7 med fyra (4) propellrar), råkade in i ett åskväder med stora förseningar som följd.

Bild 2.1.1 – Väg till starten bar ofta ca 300 m uppåt i nivå.

Bild 2.1.2 – Terrängen var svårorienterad då få vägar fanns – endast nivåkurvor.

Bild 2.1.3 – Vägen mot mål bar ca 500 m nedåt varefter ca 300 m stegring mot mål.

Bild 2.1.4 – Fem(5)-dagarsorienteringen hade etapper, bland andra vid Bern, Luzern och Zürich. Förhållandena i Schweiz var sämre än i Sverige, ofta bara med rinnande kallvatten, efter målgång, jämfört med varmduschning i Sverige. Vi bodde i ett tält under tävlingarna, på en alpsluttning, med påföljd att under ett åskväder rann vatten genom tältet

2.2 Kaprun (Kitzsteinhorn), Österrike, 1975

Bild 2.2.1 – Sommarskidåkning på glaciär, 3 200 m.ö.h., vid Seel am See, Österrike.

Bild 2.2.2 – Bergbana i tunnel var enda vägen till glaciären som låg (obildbar) i molnen.

2.3 La Plagne, Frankrike, 1977

Bild 2.3.1 – Släplift i makalös pudersnö under klarblå himmel.

Bild 2.3.2 – Makalös marängformad snö under klarblå himmel.

Bild 2.3.3 – Ett makalöst format snölandskap.

Bild 2.3.4 – Dimman lättar över en ensam släplift inför första åket.

Bild 2.3.5 – Dramatiska kontraster i en tidlös snövärld med myrmänniskor.

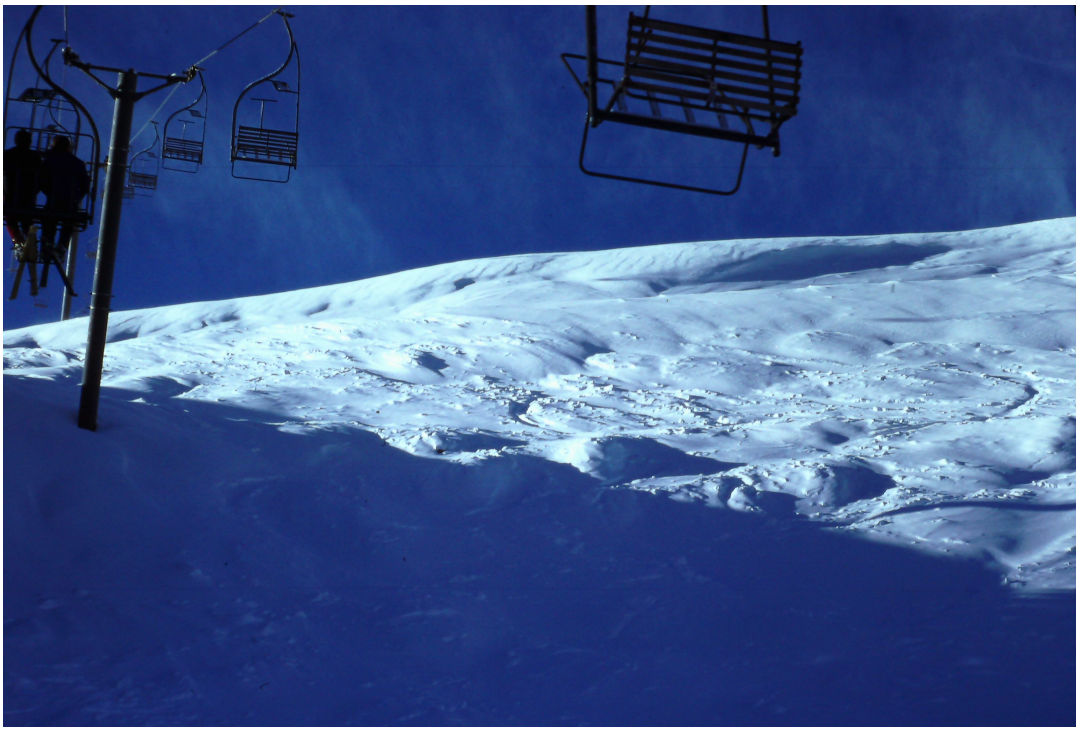

Bild 2.3.6 – Korglift över puckelpist.

2.4 Tignes, Frankrike, 1979

Bild 2.4.1 – Oändliga vidder.

Bild 2.4.2 – Oändliga liftköer.

Bild 2.4.3 – Två(2)-metersskidor biter bra.

Bild 2.4.4 – Det är bara å´åk!

Bild 2.4.5 – Tvillingarna Lundell tar täten.

Bild 2.4.6 – Storslaget Grand Motte, 3653 m.ö.h., som ligger i Vanoise-massivet i det bergiga södra Vanoisepasset i sydöstra Frankrike. I passets förlängning ligger staden Pralognan-la-Vanoise, och Doron, floden som rinner genom staden. Pralognan-la-Vanoise är en kommun i departementet Savoie i regionen Rhône-Alpes och ligger i kantonen Bozel som tillhör arrondissementet Albertville. Pralognan-la-Vanoise stad har 754 invånare.

Bild 2.4.7 – Inte en kotte i pisten under lunchtid.

Bild 2.4.8 – Längre köer efter lunch.

Bild 2.4.9 – Grand Motte, 3 653 m.ö.h.

Bild 2.4.10 – Grand Motte 3 653 m.ö.h.